

รายงานการวิจัย

โครงการสำรวจเชิงวิเคราะห์ศิลปะพื้นบ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช
เพื่อการพัฒนาารูปแบบหัตถกรรมไทยร่วมสมัย

คณะผู้วิจัย

อาจารย์ อานุกาฬ จันทรัมย์พร

หัวหน้าโครงการวิจัย

อาจารย์ สมพงษ์ แสงอร่ามรุ่งโรจน์

ผู้ร่วมโครงการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกษร ผลจำนงค์

ผู้ร่วมโครงการวิจัย

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประจำปีงบประมาณ 2557-2558

ปีที่ดำเนินการเสร็จ พ.ศ. 2563

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยชุดนี้ได้กำเนิดขึ้นจากแรงผลักดันอย่างสร้างสรรค์ของบูรพคณาจารย์ผู้ล่วงลับและสืบทอดเจตนารมณ์แห่งความรัก ความศรัทธา ต่อศิลปะพื้นบ้านไทยเพื่อการศึกษาและพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมไทย ตลอดจนสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้านไทยไว้ก่อนแล้วคือ อาจารย์สุรศักดิ์ รอดเพราะบุญ ซึ่งเป็นแบบอย่างของการใช้และสืบทอดการสร้างความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการนำไปประยุกต์ใช้เป็นประโยชน์ต่อไป คณะวิจัยร่วมรำลึกถึงคุณูปการสำคัญที่ได้รับ

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สถาบันอันทรงปัญญาด้านความรู้ในศิลปะและการออกแบบเห็นความสำคัญของโครงการวิจัยชุดนี้จึงเห็นชอบอนุมัติโครงการเป็นความสำนึกที่น่ายินดียิ่ง

ตลอดทำงานวิจัยเป็นไปด้วยความยากลำบากและอุปสรรคมากมาย ทั้งนี้เนื่องจากได้รับความสนับสนุนสำคัญจาก อาจารย์อิทธิพล วิมลศิลป์ อาจารย์วรภรทรท สิทธิรัตน์ และรองศาสตราจารย์ประภากร สุคนธมณี มีน้ำใจส่งเสริมและให้คำปรึกษาตลอดมาซึ่งเป็นการเสียสละเพื่อประโยชน์ต่อข้าพเจ้าและส่วนรวม ความศรัทธาในการสร้างสรรค์และการดำรงอยู่เพื่อภารกิจในสถานะอาจารย์ข้าพเจ้าได้เห็นถึงมิตรภาพ ความรัก การเอาใจใส่ ของครอบครัวภาควิชาประยุกต์ศิลปศึกษา อันจะเป็นพลังแห่งการสร้างสรรค์ที่พัฒนาถาวรสืบต่อไป

อาจารย์อานูภาพ จันทรัมย์พร

หัวหน้าโครงการวิจัย

คำนำ

การทำโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจและมาทำการวิเคราะห์ความสำคัญและคุณค่าวัฒนธรรมและศิลปกรรมพื้นบ้าน ผู้วิจัยมองเห็นความจำเป็นในการรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้รวบรวมมาพัฒนาการสร้างสรรค์ในฐานะที่เป็นต้นทุนในการออกแบบที่สำคัญ ซึ่งการสำรวจควบคุมไปกับการวิเคราะห์ศิลปกรรมพื้นบ้านมีปัจจัยที่สำคัญจำเป็นต้องคำนึงคือเวลาที่ต้องรวบรวมเนื้อหาไว้เป็นหลักฐาน ดังที่ทราบกันดีแล้วว่าความสำคัญของศิลปะพื้นบ้านในสถานะแห่งการดำรงชีวิตเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ดังนั้นหากไม่เร่งรีบศึกษารวบรวมข้อมูลไว้จะไม่สามารถเข้าใจหรือรับรู้ได้ครบถ้วน ศิลปกรรมพื้นบางอาจหายไปไม่ปรากฏเป็นหลักฐาน ทั้งรูปแบบหรือกระบวนการสร้างสรรค์

ความสนใจใคร่รู้เรื่องประเด็นใด ๆ มิได้เกิดขึ้นเองแต่ย่อมเกิดจากแรงผลักดันบางประการที่เกี่ยวข้องอยู่ด้วยนั่นเอง แต่กระนั้นก็ยังมิได้สำคัญไปกว่าการวิเคราะห์ถึงวิธีการและเรื่องราวที่ศึกษาและความรู้เหล่านั้นจะนำมาใช้ประโยชน์อย่างไรได้บ้าง การเลือกศึกษาศิลปกรรมพื้นบ้านภาคใต้โดยใช้ตัวอย่างพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อนำมาพัฒนาความเป็นไปของรูปแบบหัตถกรรมไทยร่วมสมัย เป็นการคาดหวังเบื้องต้นในการรวบรวมองค์ความรู้สร้างการบันทึกและหลักฐานทางการศึกษาที่อาจขยายขอบเขตและยังประโยชน์ไปได้อีกในอนาคต คณะวิจัยเริ่มลงพื้นที่ศึกษาจากหลักฐานหรือรูปแบบศิลปกรรมที่พบเป็นสำคัญตามบริเวณพื้นที่และชุมชนที่สามารถสังเกตเห็นได้เด่นชัดเพื่อการศึกษาความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนประกอบด้วยกันเพื่อศึกษาแนวทางการคิด ความสัมพันธ์ของสถานะความเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านในสมัยปัจจุบัน ซึ่งแม้ว่าเรื่องราวเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้านจักมีความสำคัญโดยตรงในประเด็นศึกษาแต่ทว่าความมุ่งหมายของการวิจัยนั้นต้องการเอาองค์ความรู้ที่ได้มานั้นประยุกต์ใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ขึ้นมา จึงมีความตั้งใจแสดงตัวอย่างผลการประยุกต์ใช้เป็นหัตถกรรมไทยร่วมสมัย ดังนั้นจึงมีผลให้การวิจัยแบบการสำรวจเป็นการสร้างสรรค์ผลงานหัตถกรรมไปด้วยกัน ซึ่งในกระบวนการสร้างสรรค์หัตถกรรมไทยร่วมสมัยนี้เองจะเป็นการหาความเป็นไปได้โดยมีความเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์ไปด้วย

บทคัดย่อ

ประเภทการวิจัยพื้นฐาน

คำสำคัญ: ศิลปะพื้นบ้าน , ทัศนกรรมไทย , ทัศนกรรมไทยร่วมสมัยจังหวัดนครศรีธรรมราช ,

ศิลปะพื้นบ้านที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสำคัญในฐานะอันเป็นศูนย์กลาง ความเจริญและแบบอย่างของศิลปะพื้นบ้านในคาบสมุทรภาคใต้ของไทย เมื่อกาลสมัยเปลี่ยนแปลงไปควรได้ ทบทวนเนื้อหาเรื่องราวและสำรวจบันทึกไว้จักเห็นผลความแตกต่างแม้พื้นที่เดียวกันนี้ ผลจากการสำรวจเป็นแหล่งข้อมูลความรู้อ้างอิงจากข้อมูลเอกสาร การบันทึกภาพ การสัมภาษณ์ ย่อมเกิดเป็นประเด็น อันนำคำนี้สู่การวิเคราะห์สร้างความหมายด้านเรื่องราว คุณค่า และ แนวความคิดที่จำเป็นต่อการสร้างความบันดาลใจสู่การออกแบบ การสร้างสรรค์ศิลปะสมัยใหม่ ผลปรากฏชัดเจนของการสร้างสรรค์ศิลปะพื้นบ้านที่สืบทอดให้เห็นได้ชัดเจนถึงปัจจุบันคือผลงานทัศนกรรม พื้นบ้านไทย

การนำรูปแบบ เรื่องราวเนื้อหา และกระบวนการสร้างสรรค์ของศิลปะพื้นบ้านไทย มาต่อยอดเป็นผลงานทัศนกรรมแบบใหม่เป็นส่วนช่วยในการอนุรักษ์ให้ศิลปะพื้นบ้านไทยยังคง ความสำคัญและมีคุณค่าอยู่ได้ในโลกปัจจุบัน องค์ความรู้ทางด้านศิลปะและการออกแบบจักเป็น แนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูลกับประสบการณ์โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผลงานทัศนกรรม พื้นบ้านไทยขยายขอบเขตออกไปสู่การเป็นผลงานสร้างสรรค์ร่วมสมัย

ประโยชน์ผลเป็นการทดลองการสร้างสรรค์อันจักเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาทัศนกรรมพื้นบ้าน ของไทยต่อไปไม่หยุดนิ่ง

Abstract

Basic research

Keywords: Folk art, Thai handicrafts, contemporary Thai handicrafts, Nakhon Si Thammarat province

Folk art in Nakhon Si Thammarat Province. Has been very significant as being a center for the development and role model of folk art in the southern peninsula of Thailand. As the time has changed, the content should be reviewed and recorded. The results will be reflected in the differences even in the same area. The result of the survey is a source of knowledge based on data, documents, recording images, interviews that would inevitably be an issue. Which is worth considering to analysis, creating meaning of the story, value, and concepts that inspired the way of design and modern art creation. It can be clearly seen for the creation of traditional art that lead to the present is Thai folk handicrafts.

Adopting the style, content and the creative process of Thai folk art to be further expanded into new handicrafts which help preserve the Thai folk art to remain important and valuable in today's world. Knowledge of art and design will be a way to solve problems arising from data analysis and experience, with the aim of expanding the scope of traditional Thai handicrafts into contemporary creations.

The benefit is an example of creative creation which will be a guideline for the continuous development of Thai folk handicrafts.